

GIẾU NHẠI TRONG TIỂU THUYẾT “NƯỚC MỸ” CỦA FRANZ KAFKA

Đoàn Thị Việt Nga¹

TÓM TẮT

Tiểu thuyết “Nước Mỹ” của Franz Kafka dùng giễu nhại để phê phán giấc mơ Mỹ và hệ thống tư bản qua hành trình của Karl Rossmann, từ kì vọng ngây thơ đến thực tế khắc nghiệt. Áp dụng lí thuyết của Hutcheon, Bakhtin và Lê Huy Bắc, bài viết phân tích sự phóng đại giấc mơ Mỹ, mĩa mai hệ thống quan liêu, và ngôn ngữ châm biếm, phơi bày bất công, tha hóa và phi lí của xã hội tư bản đầu thế kỷ XX, thể hiện phong cách hậu hiện đại độc đáo của Kafka.

Từ khóa: Franz Kafka, Nước Mỹ, giễu nhại, giấc mơ Mỹ, mĩa mai, hậu hiện đại.

DOI: <https://doi.org/10.70117/hdujs.3030-4652.87.5.2026.991>

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Franz Kafka (1883 - 1924) là một trong những nhà văn tiêu biểu của văn học hiện đại. Ông đã để lại dấu ấn sâu đậm qua các tác phẩm khám phá sự tha hóa, tính phi lí và sự bất lực của con người trước các hệ thống quyền lực. Trong số đó, *Nước Mỹ* - tiểu thuyết đầu tay còn dang dở của ông, nổi bật với phong cách độc đáo, kết hợp giữa tính phi lí và giễu nhại để phản ánh xã hội Mỹ đầu thế kỷ XX. Không giống *Vụ án* hay *Hóa thân* với bầu không khí u ám, *Nước Mỹ* mang màu sắc hài hước nhưng vẫn sắc sảo trong việc phê phán giấc mơ Mỹ và hệ thống tư bản. Giễu nhại, với tư cách là một kĩ thuật văn học, cho phép Kafka bắt chước và phóng đại các đặc trưng của xã hội Mỹ, từ hình ảnh miền đất hứa đến bộ máy quan liêu phức tạp, nhằm phơi bày những mâu thuẫn và bất công vốn có.

Bài viết này tập trung phân tích cách Kafka sử dụng giễu nhại trong *Nước Mỹ* để phê phán giấc mơ Mỹ - một khái niệm được lí tưởng hóa như biểu tượng của cơ hội và tự do - cũng như hệ thống tư bản với sự tha hóa và quan liêu. Chúng tôi đặt ra hai câu hỏi chính: *Kafka đã sử dụng giễu nhại như thế nào để phê phán giấc mơ Mỹ và hệ thống tư bản? Các yếu tố giễu nhại được thể hiện qua cốt truyện, nhân vật, bối cảnh và ngôn ngữ ra sao?* Để trả lời, chúng tôi áp dụng phương pháp phân tích văn bản dựa trên lí thuyết về giễu nhại, đồng thời xem xét *Nước Mỹ* trong bối cảnh văn học hậu hiện đại và xã hội đầu thế kỷ XX. Phân tích sẽ tập trung vào ba khía cạnh: sự giễu nhại giấc mơ Mỹ qua hành trình thất bại của Karl Rossmann, sự mĩa mai các hệ thống quan liêu và tư bản trong các bối cảnh như khách sạn Occidental và phong cách ngôn ngữ châm biếm của Kafka. Thông qua việc khám phá các yếu tố này, bài viết không chỉ làm sáng tỏ phong cách độc đáo của Kafka mà còn góp phần vào việc hiểu sâu hơn về *Nước Mỹ* như một tác phẩm phê phán xã hội.

¹ Khoa Giáo dục Tiểu học, Trường Đại học Hải Dương; Email: vietnga19841982@gmail.com

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Để nghiên cứu về giễu nhại trong tiểu thuyết *Nước Mỹ* của Franz Kafka, chúng tôi sử dụng các phương pháp nghiên cứu sau:

Phương pháp phân tích văn bản: tập trung vào việc xác định và phân tích các đoạn văn trích từ tiểu thuyết *Nước Mỹ* thể hiện sự phóng đại, mỉa mai và tính phi lí - những đặc trưng của giễu nhại - thông qua hành trình của nhân vật chính Karl Rossmann và các bối cảnh như nhà của người chủ, khách sạn Occidental, và gánh xiếc Oklahoma.

Phương pháp so sánh liên văn bản: sử dụng phương pháp này một cách chọn lọc để đặt *Nước Mỹ* trong mối quan hệ với các tác phẩm khác của Kafka, như *Vụ án* và *Hóa thân*, nhằm làm nổi bật tính độc đáo của giễu nhại trong tác phẩm này.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN

3.1. Cơ sở lý thuyết

Giễu nhại (parody) là một kỹ thuật văn học lâu đời, được sử dụng để bắt chước, phóng đại hoặc tái cấu trúc một phong cách, thể loại, hoặc văn bản cụ thể nhằm tạo ra hiệu ứng hài hước, mỉa mai hoặc phê phán. Linda Hutcheon trong *Lý thuyết về giễu nhại: Những bài học từ các loại hình nghệ thuật thế kỷ XX* định nghĩa, giễu nhại là một hình thức bắt chước có chủ ý, nhưng không chỉ đơn thuần sao chép mà còn tái cấu trúc văn bản gốc để làm nổi bật những điểm yếu, nghịch lí hoặc ý nghĩa tiềm ẩn của nó [9; tr.6]. Giễu nhại không chỉ là sự lặp lại mà còn mang tính phê phán, tạo ra một khoảng cách để người đọc nhận ra sự khác biệt giữa bản gốc và phiên bản được tái hiện. Hutcheon cũng lưu ý rằng, giễu nhại thường mang tính “ironic inversion” (đảo ngược mỉa mai), nơi các yếu tố quen thuộc được trình bày theo cách méo mó để phơi bày những mâu thuẫn nội tại [9; tr.50]. Tác giả nhấn mạnh giễu nhại mang tính “kép”, vừa tôn vinh vừa phê phán đối tượng mà nó nhắm đến, tạo ra một không gian đối thoại giữa văn bản gốc và bản giễu nhại. Trong khi đó, Mikhail Bakhtin, trong *Lý luận và thi pháp tiểu thuyết* cho rằng, giễu nhại là một hình thức đa thanh (polyphony), phá vỡ các chuẩn mực văn hóa và xã hội thông qua sự mỉa mai và tính chất liên văn bản [7; tr.76]. Cũng theo Bakhtin, giễu nhại không chỉ bắt chước mà còn đưa vào giọng điệu của tác giả, tạo ra một sự tương phản giữa ý định của văn bản gốc và ý định phê phán của người giễu nhại. Ông cũng nhấn mạnh rằng giễu nhại thường mang tính “carnavalesque” (tính lễ hội), nơi các cấu trúc quyền lực bị lật ngược một cách hài hước để phơi bày sự phi lí của chúng [7; tr.159].

Trong *Văn học hậu hiện đại - Lý thuyết và tiếp nhận*, nhại được định nghĩa là hình thức phê bình châm biếm hoặc là hình thức chế giễu khôi hài bằng cách bắt chước phong cách và bút pháp của một nhà văn hoặc một nhóm nhà văn đặc biệt để nhấn mạnh đến sự non yếu của nhà văn ấy hoặc những quy ước bị lạm dụng của trường phái ấy. Nhại khác với chế giễu ở mức độ thâm nhập vào kỹ thuật nghệ thuật và chiều sâu của sự giễu nhại và bởi độ sâu của sự bóc bóc, được dùng để xử lý những vấn đề được đề cao trong bút pháp tầm thường, nhại thật sự bóc trần một cách tàn nhẫn những mảnh lối của bút pháp lẫn tư tưởng của những nạn nhân của nó, nhưng nhại không thể được thực hiện nếu không có sự đánh giá thấu đáo về tác phẩm mà nó chế giễu [3; tr.82]. Nhại gắn liền với giải thiêng, thay thế [3; tr.83]. Nhại giải thiêng tất cả những gì nghiêm túc, thiêng liêng; đùa bỡn những cái nghiêm trang, mực thước, hạ bệ chúng để tạo ra tiếng cười và đưa ra một quan niệm mới về thế giới.

Nhìn chung, văn học nhại thường gắn liền tiếng cười nhằm tổng tiền cái xấu, cái ác và chào đón cái thiện, cái tốt đẹp. Tiếng cười của văn học nhại luôn có tác dụng thanh lọc tâm hồn; cảnh tỉnh, định hướng suy nghĩ và hành động của con người thông qua thái độ phê phán quyết liệt và triệt để của tác giả. Chủ thể nhại khi đã ý thức được sức mạnh và sự thắng thế của mình trước đối tượng nhại tức là anh ta đã nắm trong tay mình một phương tiện có giá trị nhằm thực hiện sứ mệnh xã hội và nghệ thuật với tư cách là nhà văn.

Trong bối cảnh văn học hậu hiện đại, giễu nhại trở thành một công cụ quan trọng để các nhà văn như Franz Kafka khám phá sự tha hóa, tính phi lý và sự bất lực của cá nhân trước các hệ thống quyền lực. Phong cách của Kafka, thường được đặc trưng bởi sự kết hợp giữa tính phi lý (absurdity), mỉa mai (irony) và hiện sinh (existentialism), sử dụng giễu nhại để tạo ra một khoảng cách thẩm mỹ giữa kì vọng của nhân vật và thực tế khắc nghiệt của thế giới.

Tiểu thuyết *Nước Mỹ* của Franz Kafka, dù không được hoàn thiện nhưng vẫn thu hút sự chú ý của các nhà nghiên cứu văn học nhờ phong cách độc đáo và cách tiếp cận các vấn đề xã hội hiện đại. Tuy nhiên, so với các tác phẩm nổi tiếng khác của Kafka như *Hóa thân* hay *Vụ án*, *Nước Mỹ* nhận được ít sự quan tâm hơn, đặc biệt trong khía cạnh giễu nhại. Một số nghiên cứu đã áp dụng lí thuyết giễu nhại của Linda Hutcheon và Mikhail Bakhtin để phân tích các tác phẩm của Kafka, nhưng chủ yếu tập trung vào *Vụ án* hoặc *Lâu đài*. Nhìn chung, nếu có đề cập đến khía cạnh giễu nhại trong *Nước Mỹ*, phần lớn các nghiên cứu chỉ xem nó như một yếu tố phụ trợ trong việc phân tích các chủ đề hiện sinh, xã hội, hoặc quan liêu. Chưa có nghiên cứu nào tập trung toàn diện vào cách Kafka sử dụng ngôn ngữ, phong cách, và cấu trúc để tạo nên hiệu ứng giễu nhại. Chính vì thế, bài viết nhằm lấp đầy khoảng trống trong nghiên cứu về *Nước Mỹ* bằng cách tập trung phân tích kĩ thuật giễu nhại như một yếu tố cốt lõi, không chỉ để phê phán giấc mơ Mỹ mà còn để đặt câu hỏi về vị trí của con người trong xã hội hiện đại. Đóng góp của bài viết trước hết là phân tích toàn diện kĩ thuật giễu nhại. Khác với các nghiên cứu trước đây chỉ đề cập giễu nhại như một phần của các chủ đề lớn hơn, bài viết đi sâu vào cách Kafka sử dụng ngôn ngữ (giọng văn khách quan, phóng đại, mơ hồ), phong cách (đa thanh, mỉa mai), và cấu trúc (các bối cảnh phi lý như khách sạn Occidental hay Nhà hát Lớn Oklahoma) để tạo hiệu ứng giễu nhại. Tiếp đến, như đã đề cập, *Nước Mỹ* thường bị lu mờ so với các tác phẩm khác của Kafka, việc nghiên cứu kĩ thuật giễu nhại không chỉ góp phần làm phong phú thêm cách hiểu về *Nước Mỹ* mà còn khẳng định vị trí của tác phẩm trong di sản văn học của Kafka. Mặt khác, đây cũng là một vấn đề mang tính thời sự. Trong bối cảnh hiện đại, khi các vấn đề về di cư, giấc mơ Mỹ, và sự quan liêu của các hệ thống xã hội vẫn còn nguyên giá trị, việc phân tích giễu nhại trong *Nước Mỹ* mang ý nghĩa quan trọng - không chỉ là một lời phê phán lịch sử mà còn là một lời cảnh tỉnh về những ảo tưởng của thời đại. Cuối cùng, bài viết góp phần khẳng định rằng giễu nhại không chỉ là một thủ pháp hài hước mà còn là một cách tiếp cận sâu sắc để khám phá các vấn đề hiện sinh và xã hội. Bằng cách phân tích giễu nhại, bài viết cung cấp một góc nhìn mới về cách Kafka sử dụng văn học để thách thức các lí tưởng xã hội, đồng thời mang lại giá trị thực tiễn cho việc đọc và giảng dạy tác phẩm này trong bối cảnh hiện nay.

3.2. Đặc điểm giễu nhại trong tiểu thuyết *Nước Mỹ*

Qua việc đọc tiểu thuyết *Nước Mỹ*, có thể nhận thấy Kafka đã sử dụng nhại như một thủ pháp nghệ thuật để độc giả có cái nhìn khác đi đối với những mẫu hình, những chế định, những sự vật hiện tượng hay đất nước con người vốn dĩ đã luôn được khoác trên mình những màu sắc tốt đẹp, tôn kính.

3.2.1. Giấu nhại giấc mơ Mỹ

Giấc mơ Mỹ, một khái niệm phổ biến vào đầu thế kỉ XX, thường được gắn liền với hình ảnh nước Mỹ như một miền đất hứa, nơi mọi cá nhân đều có cơ hội đạt được thành công thông qua nỗ lực và tài năng. Hơn năm mươi chín triệu người đã di cư đến Mỹ từ đầu thế kỉ XX đến nay, chiếm khoảng 15% dân số Hoa Kỳ. Trong khi rất nhiều người đến Mỹ để tìm kiếm nơi trú ẩn từ đàn áp dân tộc, tôn giáo hoặc chính trị thì đại đa số bốn mươi một triệu người nói trên quyết định rời khỏi quê hương mình vừa để thoát khỏi nghèo đói vừa để tìm kiếm những thành công về kinh tế. Thôi thúc bởi những câu chuyện phóng đại về những kẻ khó rách áo ôm vạt biển thành giàu có, những người nhập cư đã vượt biển Thái Bình Dương và Đại Tây Dương để theo đuổi giấc mơ nước Mỹ. Hầu hết những người nước ngoài tin rằng cơ hội tự do trên mảnh đất này và rằng bất kì ai làm việc chăm chỉ cũng sẽ đạt được thành tựu tài chính. Tuy nhiên, quan niệm về nước Mỹ của Franz Kafka không như vậy.

Thông qua bức chân dung nước Mỹ của ông, Kafka đập tan quan niệm duy tân về mảnh đất của tự do này và thay vào đó là cái nhìn về một hình ảnh nước Mỹ như một mảnh đất khủng khiếp tràn đầy tệ nạn xã hội. Ngay từ chương mở đầu, Kafka thiết lập giọng điệu giễu nhại thông qua mô tả về tượng Nữ thần Tự do, một biểu tượng của tự do và cơ hội. Trong tiểu thuyết, Karl nhìn thấy tượng Nữ thần Tự do “giơ cao thanh kiếm” thay vì ngọn đuốc truyền thống: “*Khi Karl Rossmann, cậu bé 17 tuổi bị gia đình nghèo khó tống lên tàu sang Mỹ vì một cô hầu gái đã quyến rũ và có 1 đứa con với cậu, lần đầu tiên biết đến cảng New York trên con tàu đang chậm chậm tiến vào, cậu nhìn thấy tượng Nữ thần Tự do trong tia nắng chói đột ngọt. Cánh tay cầm kiếm của bà vươn thẳng lên, và làn không khí tự do thổi trên hình dáng bà*” [8; tr.1]. Chi tiết này không chỉ sai lệch về mặt hiện thực mà còn mang tính mỉa mai, khi thay vì biểu tượng của ánh sáng và hi vọng, nước Mỹ được trình bày như một nơi đầy đe dọa và áp bức. Sự phóng đại này, theo cách lí giải của Hutcheon, tạo ra một hiệu ứng kép: vừa gọi lên hình ảnh quen thuộc của giấc mơ Mỹ, vừa phá vỡ nó bằng một chi tiết phi lí.

Hành trình của Karl Rossmann tiếp tục thể hiện sự giễu nhại giấc mơ Mỹ qua chuỗi thất bại của anh. Karl đến Mỹ với hi vọng về một khởi đầu mới, nhưng ngay lập tức bị cuốn vào những tình huống bất công và phi lí. Ví dụ, khi đến nhà người chú giàu có, Karl ban đầu được đón nhận như một thành viên gia đình, nhưng chỉ sau một hành động nhỏ - việc anh đến thăm bạn bè mà không xin phép - chú của anh đã thẳng thừng trục xuất anh [8; tr.70-75]. Tình huống này phóng đại tính khắc nghiệt của xã hội Mỹ, nơi cơ hội có thể biến mất một cách tùy tiện và không công bằng. Sự mỉa mai trong tình huống này nằm ở sự tương phản giữa giọng điệu ngây thơ của Karl và sự cứng nhắc của các nhân vật quyền lực, tạo ra một không gian đa thanh làm nổi bật tính phi lí của hệ thống xã hội.

Hơn nữa, hành trình của Karl qua các bối cảnh khác nhau - từ nhà chú đến khách sạn Occidental và cuối cùng là gánh xiếc Oklahoma - là một chuỗi các thất bại liên tiếp, trái ngược hoàn toàn với hình ảnh thành công của giấc mơ Mỹ. Gánh xiếc Oklahoma, xuất hiện trong chương cuối của tiểu thuyết, được mô tả như một tổ chức khổng lồ, tuyển dụng hàng ngàn người với những lời hứa hẹn về công việc và cuộc sống tốt đẹp [8; tr.272-297]. Tuy nhiên, sự phóng đại trong mô tả - với những chi tiết như “những thiên thần đứng trên các bục cao, thổi kèn” - tạo ra một không gian siêu thực, gần như một trò hề của những lời hứa rỗng tuếch. Kafka sử dụng giễu nhại để biến giấc mơ Mỹ thành một ảo tưởng, nơi những lời hứa về cơ hội chỉ dẫn đến sự tha hóa và thất vọng.

Sự giễu nhại giấc mơ Mỹ trong *Nước Mỹ* không chỉ mang tính hài hước mà còn mang chiều sâu phê phán. Kafka phơi bày sự bất bình đẳng giai cấp và sự tha hóa của cá nhân trong xã hội tư bản, nơi những người như Karl - dù nỗ lực đến đâu - vẫn không thể vượt qua các rào cản của hệ thống. Giễu nhại, trong trường hợp này, trở thành công cụ để Kafka thách thức những lí tưởng giả tạo của giấc mơ Mỹ, làm lộ ra một xã hội đầy bất công và phi lí.

Như vậy, Kafka sử dụng thủ pháp nhại trước hết là để hạ bệ uy tín của quốc gia này trong mắt những người nhập cư, sau đó tiếp tục cho thấy sự phù phiếm hoang đường trong giấc mơ Mỹ bằng cách thể hiện sự bất lực mà Karl Rossmann trải nghiệm. Mỗi lần Karl nỗ lực leo lên bậc thang xã hội hoặc hỗ trợ những người đồng hành của anh ta, xã hội lại phủ nhận ý chí và làm hỏng ý định đó của anh ta, từ đó làm cho tình cảnh của anh ta thậm chí còn tồi tệ hơn trước. Bất kể hành trình của Karl đưa anh ta đến đâu thì một chế độ xã hội nhất định sẽ xuất hiện và bắt buộc anh ta phải tuân theo nhu cầu và mong muốn của người khác. Tâm trí của người anh hùng không bị giới hạn bởi trí thông minh; mà nó bị giới hạn bởi hoàn cảnh mà nó phát triển. Thông qua đó, những nỗ lực xuống dốc của Karl để đạt được cái gọi là giấc mơ nước Mỹ đã bổ sung cho những mô tả châm biếm của Kafka về mảnh đất của tự do huyền thoại này.

3.2.2. Giễu nhại hệ thống tư pháp và bộ máy quan liêu

Bên cạnh việc phê phán giấc mơ Mỹ, Kafka sử dụng giễu nhại trong *Nước Mỹ* để mỉa mai hệ thống tư pháp và bộ máy quan liêu, vốn được thể hiện rõ nét qua các bối cảnh như khách sạn Occidental và các tương tác của Karl với những nhân vật quyền lực. Trong *Nước Mỹ*, Kafka phóng đại các đặc trưng của hệ thống tư pháp để phơi bày sự mất nhân tính và áp bức mà nó gây ra.

Kafka đã nhạo báng hệ thống tư pháp Mỹ qua vụ việc rắc rối đầu tiên Karl đối mặt trong cuộc phiêu lưu của mình, vụ rắc rối xảy ra khi con tàu của anh ta đến New York. Khi đang tìm cái ô bị mất của mình, anh ta gặp người đốt lò của con tàu, người mà sau khi mời Karl vào phòng đã phàn nàn với Karl về Schubal, cấp trên người Rumani của ông ta - người đã ngược đãi và bắt nạt ông ta chỉ đơn giản bởi ông ta là người Đức. Cũng giống như K trong tác phẩm *Vụ án*, Karl không có một bằng chứng vững chắc nào để chứng minh hay bác bỏ sự vô tội của người đốt lò; thay vào đó, các viên chức đều đưa ra các lời buộc tội nhằm vào người đốt lò, gọi ông ta là một con bạc khét tiếng, có nhiều hành vi bất nhã đòi hỏi những thứ mà ông ta không có quyền được hưởng và là kẻ dành nhiều thời gian trong gian phòng nghỉ ngơi hơn là phòng làm việc. Một ví dụ điển hình về sự giễu nhại hệ thống tư pháp quan liêu trong tác phẩm là khách sạn Occidental, nơi Karl làm việc với vai trò nhân viên thang máy. Khách sạn được mô tả như một bộ máy khổng lồ, với các quy trình làm việc phức tạp và kỷ luật nghiêm ngặt đến mức phi lí. Khi Karl vô tình ngủ quên trong ca làm việc, anh bị quản lý triệu tập và bị đe dọa sa thải với một thủ tục điều tra kéo dài và rườm rà [8; tr.170-185]. Sự phóng đại trong mô tả về quy trình này - với các nhân vật như Quản lí trưởng và Nhân viên trưởng khách sạn xuất hiện như những thẩm phán trong một phiên tòa - tạo ra hiệu ứng hài hước nhưng đồng thời đáng sợ. Tính đa thanh trong các đoạn đối thoại giữa Karl và các nhân vật quyền lực làm nổi bật sự bất lực của cá nhân trước bộ máy quan liêu, nơi mọi hành động đều bị kiểm soát và đánh giá một cách vô lí.

Hơn nữa, các nhân vật quyền lực trong *Nước Mỹ* được Kafka miêu tả với sự cứng nhắc và độc đoán, góp phần vào sự giễu nhại hệ thống tư bản. Chủ của Karl, một doanh nhân thành đạt, đại diện cho tầng lớp tư bản, nhưng quyết định trục xuất Karl chỉ vì một lỗi nhỏ cho thấy sự thiếu nhân văn của hệ thống này [8; tr.70-75]. Tương tự, tại khách sạn Occidental, các nhân vật như Quản lý trưởng hay Nhân viên trưởng thể hiện sự máy móc trong cách hành xử, biến các quy định thành công cụ để đàn áp thay vì hỗ trợ. Những chi tiết này không chỉ phóng đại thực tế của hệ thống tư bản mà còn làm lộ ra cách nó nghiền nát cá nhân, như nhận xét của Max Brod rằng *Nước Mỹ* là một *bản cáo trạng hài hước* đối với sự mất nhân tính trong xã hội hiện đại.

3.2.3. Ngôn ngữ và phong cách giễu nhại

Trong *Nước Mỹ*, Franz Kafka sử dụng ngôn ngữ một cách tinh tế để tạo ra giọng điệu giễu nhại, vừa hài hước vừa cay đắng, nhằm phơi bày những nghịch lý của xã hội hiện đại và giấc mơ Mỹ. Ngôn ngữ của Kafka trong tác phẩm này mang tính chất phóng đại, đôi khi phi lý, nhưng lại được trình bày bằng một giọng văn điềm tĩnh, khách quan bề ngoài. Sự tương phản giữa nội dung phi lý và phong cách kể chuyện điềm tĩnh chính là yếu tố tạo nên hiệu ứng giễu nhại đặc trưng.

Kafka mô tả nước Mỹ như một xứ sở kì lạ, nơi các chi tiết thực tế bị bóp méo thành những hình ảnh siêu thực. Ví dụ, trong chương mở đầu, bức tượng Nữ thần Tự do không cầm ngọn đuốc mà cầm một thanh gương, biểu tượng của công lý nhưng cũng gợi lên sự đe dọa và bất an. Ngôn ngữ của Kafka ở đây không chỉ mô tả mà còn phóng đại để biến nước Mỹ thành một không gian vừa quen thuộc vừa xa lạ, nơi giấc mơ tự do bị bẻ cong thành một cơn ác mộng quan liêu. Ông cũng sử dụng một giọng văn tỉnh táo, gần như vô cảm, để kể lại những tình huống kì quặc và bất công mà nhân vật chính Karl Rossmann phải đối mặt. Chẳng hạn, khi Karl bị đuổi khỏi nhà vì scandal với cô hầu gái, câu chuyện được kể với sự chi tiết đến mức máy móc, nhưng lại thiếu đi sự phân xét cảm xúc. Điều này tạo ra một khoảng cách giữa người đọc và câu chuyện, khiến họ nhận ra tính chất phi lý của các sự kiện, đồng thời cảm nhận được sự mỉa mai trong cách Kafka trình bày xã hội hiện đại. Nhân vật Karl Rossmann, với sự ngây thơ và niềm tin vào công lý, trở thành đối tượng của sự giễu nhại. Kafka đặt Karl vào những tình huống mà sự ngây thơ của cậu liên tục bị lợi dụng hoặc bị hệ thống đè bẹp. Tuy nhiên, thay vì chỉ trích Karl, Kafka sử dụng cậu để giễu nhại xã hội xung quanh, nơi những giá trị như công lý, cơ hội, và tự do chỉ là những lời hứa suông.

Phong cách giễu nhại của Kafka không chỉ nhằm gây cười mà còn làm nổi bật bi kịch của con người trong một thế giới phi lý. Hài hước trong *Nước Mỹ* thường mang tính chất châm biếm, xuất phát từ sự bất lực của nhân vật trước các hệ thống xã hội áp bức. Các tình huống trong tiểu thuyết, như cảnh Karl bị cuốn vào những công việc vô nghĩa ở khách sạn hay bị lôi kéo vào thế giới kì quặc của Brunelda, được mô tả với sự nghiêm túc đến mức trở nên hài hước. Chẳng hạn, cảnh Brunelda, một nhân vật béo phì và lười biếng, được phục vụ như một nữ hoàng trong căn hộ bừa bộn, vừa buồn cười vừa đáng sợ, vì nó phơi bày sự suy đồi của quyền lực và sự phụ thuộc. Dưới lớp vỏ hài hước, giọng điệu giễu nhại của Kafka luôn mang theo một cảm giác bất an và bi kịch. Karl, dù cố gắng hòa nhập và tìm kiếm cơ hội, liên tục bị đẩy vào những tình huống tồi tệ hơn. Sự thất bại của cậu không chỉ là vấn đề cá nhân mà còn là biểu tượng cho sự bất lực của con người trước các hệ thống xã hội phức tạp và phi lý.

Phong cách giễu nhại trong *Nước Mỹ* không chỉ là một thủ pháp văn học mà còn là cách Kafka phê phán xã hội hiện đại. Bằng cách phóng đại và làm méo mó thực tại, Kafka buộc người đọc phải nhìn lại những giá trị mà họ thường coi là hiển nhiên, như tự do, cơ hội, và công lý. Đồng thời, phong cách này cũng tạo ra một không gian văn học độc đáo, nơi thực tại và tưởng tượng hòa quyện, khiến *Nước Mỹ* trở thành một tác phẩm vừa hài hước, vừa sâu sắc.

Ngôn ngữ và phong cách giễu nhại trong *Nước Mỹ* của Franz Kafka là sự kết hợp tinh tế giữa sự phóng đại, mỉa mai, và giọng văn khách quan. Thông qua ngôn ngữ mơ hồ, chi tiết đến mức phi lý, và các tình huống hài hước nhưng bi kịch, Kafka đã phơi bày những nghịch lý của giấc mơ Mỹ và xã hội hiện đại. Phong cách này không chỉ làm nổi bật tài năng văn học của Kafka mà còn khiến *Nước Mỹ* trở thành một tác phẩm độc đáo, vừa gây cười vừa khiến người đọc phải suy ngẫm về giá trị của con người trong một thế giới đầy bất công và phi lý.

4. KẾT LUẬN

Giễu nhại trong *Nước Mỹ* không chỉ là một thủ pháp văn học mà còn là cách Kafka đặt câu hỏi về các giá trị xã hội, như tự do, cơ hội, và công lý. Với lối phóng đại và làm méo mó hiện thực, Kafka buộc người đọc phải nhìn lại những lý tưởng mà họ thường coi là hiển nhiên. Đồng thời, giọng điệu đa thanh và sự kết hợp giữa hài hước và bi kịch tạo nên một không gian văn học độc đáo, nơi người đọc vừa bị cuốn hút bởi tính phi lý, vừa phải suy ngẫm về vị trí của con người trong xã hội hậu hiện đại. Bằng cách kết hợp hài hước và bi kịch, Kafka không chỉ phê phán các lý tưởng giả tạo về tự do, cơ hội, và công lý trong xã hội tư bản, mà còn đặt ra những câu hỏi sâu sắc về sự tồn tại của con người trong một thế giới phi lý. *Nước Mỹ*, vì thế, không chỉ là một tác phẩm văn học độc đáo mà còn là một lời cảnh tỉnh về những ảo tưởng của thời đại. Tác phẩm này tiếp tục mời gọi người đọc suy ngẫm về sự bất lực của cá nhân trước các hệ thống áp bức, và khẳng định sức mạnh của giễu nhại như một công cụ văn học để thách thức và tái định nghĩa thực tại.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Lê Huy Bắc (2003), *Trên hành trình chân lý Kafka*, Tạp chí Văn học, số 4, tr.77-85.
- [2] Lê Huy Bắc (2006), *Nghệ thuật Franz Kafka*, Nxb. Giáo dục, Hà Nội.
- [3] Lê Huy Bắc (2012), *Văn học hậu hiện đại - Lý thuyết và tiếp nhận*, Nxb. Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [4] Lê Huy Bắc (2013), *Phê bình văn học hậu hiện đại Việt Nam*, Nxb. Tri thức, Hà Nội.
- [5] Phương Lựu (2001), *Lý luận phê bình văn học phương Tây thế kỷ XX*, Nxb. Văn học - Trung tâm Văn hóa ngôn ngữ Đông Tây, Hà Nội.
- [6] Phương Lựu (2011), *Lý thuyết văn học hậu hiện đại*, Nxb. Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [7] Bakhtin, M (1992), *Lý luận và thi pháp tiểu thuyết*, Trường viết văn Nguyễn Du, Hà Nội.
- [8] Franz Kafka (2008), *Amerika*, Translated by Michael Hofmann, Published by New Directions, New York.
- [9] Hutcheon, L (2000), *A theory of parody: The teachings of twentieth-century art forms*, University of Illinois Press.

PARODY IN FRANZ KAFKA'S NOVEL "AMERIKA"

Doan Thi Viet Nga

ABSTRACT

The novel "Amerika" by Franz Kafka employs parody to critique the American Dream and capitalist system through Karl Rossmann's journey, from naive expectations to harsh realities. Applying the theories of Hutcheon, Bakhtin, and Lê Huy Bắc, the study analyzes the exaggeration of the American dream, the irony of bureaucratic systems, and the use of satirical language, exposing the injustice, alienation, and absurdity of early 20th-century capitalist society, while showcasing Kafka's distinctive postmodern style.

Keywords: Franz Kafka, America, parody, American dream, irony, postmodern.

* Ngày nộp bài: 08/08/2025; Ngày gửi phản biện: 25/08/2025; Ngày duyệt đăng: 20/05/2026